

Ragıp Zarakolu: Sosyalistler 64 Rum Sürgününü ne zaman anacak?

Posted on 25/07/2019

Tam Gezi günleri, Paramaz ve Hınçak Partisi üyelerinin idam edildiği Beyazıt Meydanında onları anacağız ilk kez.

Yolda giderken, vazgeçildiği haberi geliyor. Saldırı olabilir diye. Anmayı daha güvenli saydıkları Taksim'e almak istiyorlar. "Ben gidiyorum!" diyorum, birkaç arkadaş daha katılınca, Taksim'den vazgeçiliyor.

Saldırı falan da olmuyor!

Bu yıl Paramaz ve arkadaşları, gömüldükleri Balıklı Ermeni Mezarlığında anıldılar.

Paramaz ve arkadaşları asıldıktan sonra Edirnekapı'da sur dışında bir yere gömüldüler.

Sarkis Usta'dan (Çekezyan) dinlemiştim bu hikayeyi ilk kez. Edirnekapı'da gömüldükleri yerden alınıp gizlice, Ermeni Mezarlığında 1908 Anayasal Devriminden sonra, tiranlık dönemi kurbanları anısına dikilen obeliskin altına gömüldüklerini söylemişti.

Bu yıl anmanın Ermeni Mezarlığında yapılması çok anlamlı oldu.

Sarkis Ustanın anlattıklarına bir yazımda yer verdikten sonra 2010 yılında Beyrut'ta Haygazyan Üniversitesi'nde bir konferansa katıldığımda Lübnan parlamentosunda mebus olan Hınçaklardan biri gelip gömülmeleri ile ilgili bu bilgiyi bana soracaktı. Artık Hınçaklar için bile bu, sis perdesinde kalmış bir olguydu.

15-16 Haziran işçi başkaldırısının bu tarihe gelmesi ne kadar anlamlı. Ermeni sosyalistlerinin asıldığı tarihle çakışması.

Bugün İstanbul Üniversitesi'nin yer aldığı binalarda o zamanlar Harbiye Nezareti (Savaş Başkanlığı) bulunmaktaydı. Bugün Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin bulunduğu yer ise askeri cezaevi idi. İşkencesi ile de ünlü Bekirağa Bölüğü. Kimler geçemedi ki oradan?

Paramaz ve arkadaşları, Beyazıt Merkez Binada yer alan odalardan birinde kurulan askeri mahkemede yargılandılar. Bekirağa Bölüğünde tutulduktan sonra Beyazıt Meydanında asıldılar.

Herhalde Merkez Binanın önündeki yoldan geçtiler.

1968'de Deniz Gezmiş, bu yoldan Rektörlük binasına arkadaşları yürüterek başlatmıştı daha sonra bütün Türkiye'ye yayılacak olan üniversite işgallerini. Meşaleyi orada tutuşturmuştu.

Onun kaderi de Paramaz ve arkadaşlarından farklı olmadı.

O zamanlar ön kapıya kadar olan alan boştu, üniversite olduktan sonra ağaçlandırıldı.

Az cenaze kaldırmadık merkez binanın ortasındaki iç avludan.

Doktora hocam Cahit Orhan Tütengil'in cenazesi de bu iç avludan kaldırılmıştı. ANZ Merkez Binadaki Maliye Enstitüsü Kütüphanesi yöneticisi iken, son büyük işgal olayı yaşanmıştı. 1975 Ocağında Kerim Yaman'ın cenazesi iç avluda tutulmuş, cenazesine on binler katılmıştı. 2 ay sonra 1. Milliyetçi Cephe Hükümeti kurulacaktı.

Hrant Dink'in öldürülmesi gibi büyük bir infial yaratmıştı, salt solcu diye Kerim Yaman'ın öldürülmesi.

BekirAğa bölümünde Mütakere'den sonra 1919 yılında 1915 felaketinden sorumlu İttihatçı liderler de tutuldu. Daha doğrusu misafir edildiler. Otel gibi evlerine gidip gelmelerine izin verildi. Hatta Diyarbakır Valisi Dr. Reşit Beyin kaçmasına da olanak sağlandı.

Türkiye solu kendi tarihini nasıl adeta modern arkeoloji yapıp kazarak öğrendi ise, diğer milliyetlerden devrimci ve sosyalistleri de çok geç fark etti.

Belki bu bir biçimde anlaşılabilir.

Ama Türkiye solunun hala özeleştirmediği bir olay var ki, bu da 1965 İstanbul Rumlarının tehciridir.

Ki o zaman TİP, solun yükselen partisi idi. Sosyalist basında tek bir eleştiri olsun çıkmadı.

Yine 1965 yılında üstelik sosyalist Ermenistan'da soykırımın 50. Yılı anmasının görülmezden gelinmesi gibi.

Türkiye'deki baskı rejimi yurttaşların belleğinde temizlik yapmada çok mahirdir.

Bunlardan biri de Varlık Vergisi olayı idi. Unutulup gitmişti. Genç bir araştırmacı, Rıdvan Akar bana Varlık Vergisine ilişkin master ödevini getirdiğinde çok heyecanlanmıştım. Nihayet diyerek. Belge hemen bunu kitaplaştıracaktı. Yıl 1990. Kürt tabusu ve Dersim Jenosidi tabusunu deşmeye başladığımız yıl.

4 yıl sonra, Rıdvan Akar ve Hülya Demir 1964 tehcirine ilişkin, "İstanbul'un Son Sürgünleri" adlı Türkiye'deki ilk araştırmayı yayınlayacaklardı. (1994 İletişim, 1999 Belge Yayınları)

TİP'in, Herkül Millas gibi Rum üyeleri de vardı. Ya da Zaven Biberyan gibi Ermeni üyeleri vardı. Ya da Moris Gabay gibi Yahudi üyeleri.

TİP'in gündemine ise o dönem, ne 1915 anması, ne 1964 İstanbul Rumları sürgünü girebilmişti.

1996 yılında İstanbullu Rum gazetecilerin, Bakanlar Kurulu kararı ile yurttaşlıktan atılıp, Kapıkule'den dehlennesi de, hadi büyük basını anladık, sosyalist basında yer almayacaktı.

90 küsür yıl sonra çok geç olsa da, Paramaz artık anılabiliyor.

Bakalım 64 Rum sürgünü ne zaman hatırlanacak?

Kaynak: evrensel.net